

doi: 10.30473/GAA.2025.72841.1766

Vol. 11, No. 2 (Series 22), 2025 (27-42)

RESEARCH PAPER

The Influence of Conservative and Liberal Ideology on the Adoption of Environmental Management Accounting: a Case Study of Public Companies

Peyman Mousavi¹, Farzin Rezaei^{*2}, Bahman Banimahd³, Mahdi Beshkooch⁴

High lights

- Conservative ideology has a significant and positive relationship with the adoption of environmental management accounting.
- Liberal ideology has no significant relationship with the adoption of environmental management accounting.
- Conservative political ideology is an important driver in motivating accountants and managers to use environmental management accounting practices and disclose information.

1. Ph.D. Student in Accounting,
Department of Accounting, Qazvin
Branch, Islamic Azad University,
Qazvin, Iran.
(peyman.mousavi@iau.ac.ir).

2. Professor, Department of Accounting,
Qazvin Branch, Islamic Azad
University, Qazvin, Iran.
(Farzin.rezaei@iau.ac.ir).

3. Professor, Department of Accounting,
Karaj Branch, Islamic Azad University,
Karaj, Iran. (Banimahd@iau.ac.ir).

4. Assistant Professor, Department of
Accounting, Qazvin Branch, Islamic
Azad University, Qazvin, Iran.
(MahdiBeshkooch@iau.ac.ir).

Corresponding Author:

Farzin Rezaei

Email: Farzin.rezaei@iau.ac.ir

Received: 2024/11/21

Accepted: 2025/03/03

How to Cite:

Mousavi, P; Rezaei, F; Banimahd, B; Beshkooch, M; (2025). The Influence of Conservative and Liberal Ideology on the Adoption of Environmental Management Accounting: a Case Study of Public Companies, *Governmental Accounting*, 11 (22), 27-42.

ABSTRACT

Subject and Purpose: The main purpose of this paper is to investigate the relationship between conservative and liberal political ideologies of managers of public companies in the choice and acceptance of environmental management accounting by upper echelon theory.

Research Method: The current research is applied research in terms of its purpose. In terms of the nature and approach of the research, it is descriptive-survey research. In this regard, the current research is a quantitative research in terms of data collection method. The statistical sample in this research is 291 financial managers and accountants of state-managed companies. The sampling method is also convenient method. The tool of data collection in this research is a questionnaire and the time of its completion is 2024.

Research Findings: The results show that conservative ideology has a significant and positive relationship with the acceptance of environmental management accounting. Also, liberal ideology does not have a significant relationship with the acceptance of environmental management accounting.

Conclusion, Originality and its Contribution to Knowledge: This research, according to the upper echelon theory, confirms that characteristics such as the political ideology of people, which arose from the cultural roots of the society, influence the decision-making in the disclosure of accounting information, including environmental management accounting reports. The contribution of this study is that, as an interdisciplinary study, it can partially resolve the scientific gaps between accounting and other fields.

Keywords: Ideology, Conservatism, Liberal, Environmental Management Accounting.

JEL Classification: M14, Q56.

Copyright © 2025 The Authors. Published by Payame Noor University.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>). Non-commercial uses of the work are permitted, provided the original work is properly cited; and does not alter or modify the article.

<https://gaa.journals.pnu.ac.ir/>

Extensive Abstract

Nowadays, environmental issues have attracted the attention of many people. Most people believe that not paying attention to environmental issues can cause irreparable harm to people's lives. On the other hand, paying attention to inter-periodic or intergenerational issues also indicates that preserving the environment is important not only for the current generation but also for future generations. Environmental management accounting is generally defined as a technique for identifying, collecting, analyzing, and using both monetary and non-monetary aspects of information for internal decision-making. Therefore, the purpose of this study is to examine the relationship between conservative and liberal political ideology of state-owned company managers in

selecting and adopting environmental management accounting, using high-level theory. The statistical sample in this study is 291 financial managers and accountants of state-owned companies. The sampling method is also available. The data collection tool in this study was a questionnaire and the time of its implementation was 1403.

The results of this study show that conservative ideology has a significant and positive relationship with the acceptance of environmental management accounting. However, liberal ideology does not have a significant relationship with the acceptance of environmental management accounting. The added value of this article is that as an interdisciplinary study, it can partially bridge the scientific gaps between accounting and other disciplines.

«مقاله پژوهشی»

تأثیر ایدئولوژی محافظه‌کارانه و لیبرال بر پذیرش حسابداری مدیریت زیست‌محیطی: مطالعه موردی شرکت‌های دولتی

پیمان موسوی^۱، فرزین رضایی^{۲*}، بهمن بنی‌مهدی^۳، مهدی بشکوه^۴

نکات برجسته

- ایدئولوژی محافظه‌کارانه، رابطه‌ای معنی‌دار و مثبت با پذیرش حسابداری مدیریت زیست‌محیطی دارد.
- ایدئولوژی لیبرال، رابطه‌ای معنی‌دار با پذیرش حسابداری مدیریت زیست‌محیطی ندارد.
- ایدئولوژی سیاسی محافظه‌کارانه، محرکی با اهمیت در انگیزش حسابداران و مدیران در استفاده از رویه‌ها و افشای اطلاعات مرتبط با حسابداری مدیریت زیست‌محیطی است.

چکیده

موضوع و هدف مقاله: هدف اصلی این مقاله آن است تا با استفاده از نظریه سطوح بالا، ارتباط میان ایدئولوژی سیاسی محافظه‌کارانه و لیبرال مدیران شرکت‌های دولتی در انتخاب و پذیرش حسابداری مدیریت زیست‌محیطی را مورد بررسی قرار دهد.

روش پژوهش: پژوهش حاضر از نظر هدف از نوع پژوهش‌های کاربردی است. از نظر ماهیت و رویکرد پژوهش جز پژوهش‌های توصیفی - پیمایشی است. در همین راستا پژوهش حاضر از نظر روش جمع‌آوری اطلاعات جز پژوهش‌های کمی است. نمونه آماری مورد نظر در این پژوهش، مدیران مالی و حسابداران شرکت‌های با مدیریت دولتی به تعداد ۲۹۱ نفر است. روش نمونه‌گیری نیز به صورت در دسترس است. ابزار گردآوری داده در این پژوهش پرسش‌نامه بوده و زمان انجام آن نیز سال ۱۴۰۳ است.

یافته‌های پژوهش: نتایج نشان می‌دهد ایدئولوژی محافظه‌کارانه، رابطه‌ای معنی‌دار و مثبت با پذیرش حسابداری مدیریت زیست‌محیطی دارد. اما ایدئولوژی لیبرال، رابطه‌ای معنی‌دار با پذیرش حسابداری مدیریت زیست‌محیطی ندارد.

نتیجه‌گیری، اصالت و افزوده آن به دانش: این پژوهش با توجه به نظریه سطوح بالا تایید می‌کند که ویژگی‌هایی چون باور و ایدئولوژی سیاسی افراد که برخاسته از ریشه‌های فرهنگی جامعه است بر تصمیم‌گیری در افشای اطلاعات حسابداری از جمله گزارش‌های حسابداری مدیریت زیست‌محیطی تأثیرگذار است. ارزش‌افزوده این مقاله آن است که به عنوان یک مطالعه میان رشته‌ای می‌تواند شکاف‌های علمی میان رشته حسابداری و سایر رشته‌ها را تا حدودی برطرف کند.

واژه‌های کلیدی: ایدئولوژی، محافظه‌کاری، لیبرال، حسابداری مدیریت زیست‌محیطی.

طبقه‌بندی موضوعی: Q56، M14.

۱. دانشجوی دکترا، گروه حسابداری، واحد قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران. (peyman.mousavi@iau.ac.ir)
۲. استاد، گروه حسابداری، واحد قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران.
۳. استاد، گروه حسابداری، واحد کرج، دانشگاه آزاد اسلامی، کرج، ایران. (Banimahd@iau.ac.ir)
۴. استادیار، گروه حسابداری، واحد قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران. (MahdiBeshkoo@iau.ac.ir)

نویسنده مسئول:
فرزین رضایی
رایانامه:

Farzin.rezaei@iau.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۹/۰۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۲/۱۳

استناد به مقاله:

موسوی، پیمان؛ رضایی، فرزین؛ بنی‌مهدی، بهمن؛ بشکوه، مهدی، (۱۴۰۴)، تأثیر ایدئولوژی محافظه‌کارانه و لیبرال بر پذیرش حسابداری مدیریت زیست‌محیطی: مطالعه موردی شرکت‌های دولتی، حسابداری دولتی، ۱۱ (۲۲)، ۲۷-۴۲.

حق انتشار این مستند، متعلق به نویسندگان آن است. © ۱۴۰۴. ناشر این مقاله، دانشگاه پیام نور است.

این مقاله تحت گواهی زیر منتشر شده و هر نوع استفاده غیرتجاری از آن مشروط بر استناد صحیح به مقاله و عدم تغییر یا تعدیل مقاله مجاز است.

Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

مقدمه

ایدئولوژی‌های محافظه‌کارانه و لیبرال یکی از پایدارترین و بادوام‌ترین ارزش‌های شخصی است و چارچوبی برای درک محیط اجتماعی و نقش افراد در آن، فراهم می‌کند. تفاوت در ایدئولوژی نه تنها در زندگی روزمره افراد، بلکه در تصمیمات مدیران سازمانی تأثیر مهمی بر تفکر و اعمال آن‌ها دارد (پارک^۱ و همکاران، ۲۰۲۰).

حسابداری مدیریت‌زیست‌محیطی، اثرات زیست‌محیطی فعالیت هر سازمان را گزارش می‌نماید (بریت^۲، ۲۰۱۲). استفاده سازمان‌ها از سیستم حسابداری مدیریت‌زیست‌محیطی می‌تواند به بهبود عملکرد زیست‌محیطی به ویژه در رابطه با مدیریت انتشار کربن و مصرف انرژی کمک کند و مسئولیت‌پذیری در قبال اثرات زیست‌محیطی سازمانی را افزایش می‌دهد (چیان^۳ و همکاران، ۲۰۱۸). حسابداری مدیریت‌زیست‌محیطی می‌تواند به طور همزمان در بهبود عملکرد زیست‌محیطی، پایداری زیست‌محیطی و موفقیت اقتصادی شرکت‌ها و واحدهای تجاری نقش با اهمیتی ایفاء کند (هرزیگ^۴ و همکاران، ۲۰۱۲).

ایدئولوژی سیاسی در انتخاب رویه‌های حسابداری و افشاء و ایجاد مفاهیم خاص حسابداری تأثیرگذار است (اسماعیل^۵ و همکاران، ۲۰۰۷). پژوهش‌ها نشان می‌دهند که ایدئولوژی سیاسی مدیران در انتخاب استراتژی‌های مدیریت حسابداری نقشی انکارناپذیر دارد. دیدگاه‌ها و ساختارهای سیاسی مختلف منجر به انتخاب استراتژی متفاوت خواهد شد (هوتیب^۶، ۲۰۱۹)، کسیدی^۷ و همکاران (۲۰۲۴) نیز در مطالعه‌ای دریافتند مدیران محافظه‌کار تمایل کمتری به رعایت موازین زیست‌محیطی دارند. بیات و همکاران (۲۰۲۵) به این نتیجه رسیدند که مدیران محافظه‌کار در بحران‌هایی مانند کرونا هزینه‌های نیروی کار را در شرکت کاهش می‌دهند در صورتی که همچنان بدنیاال برآورده کردن انتظار سود سهام بالا هستند.

هدف اصلی این مقاله آن است تا با استفاده از نظریه سطوح بالا، ارتباط میان ایدئولوژی سیاسی محافظه‌کارانه و لیبرال مدیران شرکت‌های دولتی در انتخاب و پذیرش حسابداری مدیریت‌زیست‌محیطی را مورد بررسی قرار دهد. بر اساس نظریه سطوح بالا، ویژگی‌های فردی مدیران، از جمله تجربیات، تحصیلات، شخصیت، ایدئولوژی و ارزش‌ها، تأثیر چشمگیری بر استراتژی‌ها و عملکرد شرکت دارند. به عنوان نمونه ایدئولوژی

محافظه‌کارانه و لیبرال مدیران بر مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت تأثیرگذار است (گوپتا^۸ و همکاران، ۲۰۱۷). از این رو، پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به این پرسش است که تا چه اندازه ایدئولوژی محافظه‌کارانه و لیبرال مدیران در پذیرش حسابداری مدیریت‌زیست‌محیطی در شرکت‌های دولتی نقش با اهمیتی دارند. ارزش‌افزوده و دستاوردهای علمی این مقاله را می‌توان به شرح زیر برشمرد:

نوآوری‌های این پژوهش در مقایسه با سایر پژوهش‌ها استفاده از رویکرد مطالعات میان رشته‌ای است. در این پژوهش با استفاده از نظریه سطوح بالا که از علم مدیریت به عاریه گرفته شده است سعی دارد تا شکاف‌های علمی میان حسابداری مدیریت زیست‌محیطی و علم مدیریت را تا حدودی برطرف کند. بنابراین ارزش افزوده علمی این مقاله را می‌توان به شرح زیر برشمرد:

اول آن که یافته‌های این مقاله می‌تواند موجب گسترش مبانی نظری مطالعات گذشته در حوزه حسابداری مدیریت در بخش دولتی شود. دوم آن که یافته‌های این پژوهش می‌تواند اطلاعات سودمندی را درباره سطح پذیرش رویه‌های حسابداری مدیریت در اختیار قانون‌گذاران و سیاست‌گذاران حسابداری در بخش عمومی برای برنامه‌ریزی‌های لازم قرار دهد. سوم آن که این پژوهش می‌تواند پیشنهادهایی را برای انجام پژوهش‌های آتی قرار دهد. ادامه مقاله به مبانی نظری، روش‌شناسی، یافته‌ها و نتیجه‌گیری اختصاص دارد.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

نظریه سطوح بالا

برپایه نظریه سطوح بالا^۹، ویژگی‌های فردی مدیران بر تصمیم‌گیری‌های سازمانی آن‌ها تأثیرگذار است. زیرا ویژگی‌های یادشده با ارزش‌ها و ادراکات آن‌ها در ارتباط است و این موارد ارتباط مستقیمی با تصمیم‌گیری مدیران دارد (عابدینی و همکاران، ۱۴۰۴). مطالعات در این حوزه نشان داده است که ایدئولوژی سیاسی مدیران در انتخاب رویه‌های حسابداری مدیریت توسط مدیران نقش با اهمیتی دارد. به عنوان نمونه شرکت‌هایی که با مدیران عامل محافظه‌کار اداره می‌شوند، چسبندگی هزینه‌های بیشتری در مقایسه با شرکت‌ها با مدیران عامل لیبرال دارند (اسپلین^{۱۰} و همکاران، ۲۰۲۴). باورهای سیاسی مدیران می‌تواند شکل‌دهنده افشای شرکت‌ها

6. Hutaibat
7. Casidy, Lay Peng Tan, Denni Arli
8. Gupta
9. Upper Echelons Theory
10. Esplin

1. Park
2. Burritt
3. Qian
4. Herzig
5. Ezzamel

برای مدیریت زیست محیطی است و نمایانگر توسعه حسابداری مدیریت است (فدراسیون بین المللی حسابداران^۵، ۲۰۰۵؛ بخش توسعه پایدار سازمان ملل متحد^۶، ۲۰۰۱). به گفته بیرکین^۷ (۱۹۹۶)، حسابداری مدیریت زیست محیطی در واقع توسعه مستقیم حسابداری مدیریت است. جاش^۸ (۲۰۰۶) در این زمینه بیان می‌دارد که حسابداری مدیریت زیست محیطی یک سیستم اطلاعاتی است که از حسابداری مدیریت جدا نیست. با این حال، به سادگی، حسابداری مدیریت را بهتر انجام می‌دهد و بر جریان مواد و ثبات سیستم‌های اطلاعاتی تمرکز می‌کند.

فدراسیون بین المللی حسابداران (۲۰۰۵)، بیان می‌کند که حسابداری مدیریت زیست محیطی را می‌توان مدیریت عملکرد اقتصادی و زیست محیطی به روش توسعه و اجرای سیستم‌ها و شیوه‌های حسابداری مناسب مرتبط با محیط زیست دانست.

تعریف جامع ارائه شده توسط بخش توسعه پایدار سازمان ملل متحد (۲۰۰۱) به روشنی هر دو جنبه پولی و غیرپولی مربوط به حسابداری مدیریت زیست محیطی را توضیح می‌دهد.

حسابداری مدیریت زیست محیطی به طور کلی به عنوان تکنیکی برای شناسایی، جمع‌آوری، تجزیه و تحلیل و استفاده از هر دو جنبه پولی و غیرپولی اطلاعات برای تصمیم‌گیری داخلی تعریف می‌شود:

- اطلاعات غیر پولی در مورد استفاده، جریان، و سرنوشت مواد، آب و انرژی از جمله ضایعات و ... است و
- اطلاعات پولی در مورد هزینه‌ها، درآمدهای زیست محیطی و همچنین نگهداری از محیط زیست است (جاش^۹، ۲۰۰۶).

پیشینه پژوهش

مل^{۱۰} و همکاران (۲۰۲۵) طی مطالعه ای مروری از مقالات چاپ شده در حوزه گزارشگری زیست محیطی و گزارشگری پایدار در بخش دولتی دریافتند که عوامل متعددی بر انگیزه مدیران در افشای زیست محیطی و اجتماعی تاثیرگذار هستند. به عقیده آن‌ها وابستگی‌های سیاسی مدیران یکی از مهم‌ترین عوامل تعیین کننده افشای زیست محیطی و اجتماعی است. دانگ^{۱۱} و همکاران (۲۰۲۴) در پژوهشی نشان دادند شرکت‌هایی که توسط مدیران عامل با ایدئولوژی‌های سیاسی محافظه کار

باشد (آریکان^۱ و همکاران، ۲۰۲۳). چیان و همکاران (۲۰۲۴) اعتقاد دارند باورهای فلسفی و ایدئولوژی‌هایی که در بافت اجتماعی و سیاسی یک کشور ریشه دوانده‌اند، بر تصمیم‌گیری مدیران در افشای اطلاعات حسابداری از جمله گزارش‌های زیست محیطی، نفوذ با اهمیتی داشته باشند. در مطالعه‌ای دیگر بورگونیان^۲ و همکاران (۲۰۰۴) دریافتند تفاوت‌های اصلی بین کارت امتیازی متوازن در دو کشور آمریکا و فرانسه، تا حد زیادی به ایدئولوژی‌های سیاسی حاکم بر این کشورها وابسته است. زور^۳ و همکاران (۲۰۱۹) ویژگی‌های مدیرعامل موضوع پذیرش و میزان استفاده از بودجه توسط آن‌ها مورد بررسی قرار داد. نتایج نشان داد جدا از سن و تحصیلات، شخصیت نیز متغیر مهمی برای درک بودجه‌بندی است.

ایدئولوژی محافظه کارانه و لیبرال

ایدئولوژی سیاسی، باور و عقیده‌ای است که رفتار افراد را در جنبه‌های مختلف زندگی مشخص می‌نماید. نظام ارزش‌ها، هنجارهای اجتماعی، فرایندهای سیاسی و توسعه اقتصادی همه متأثر از ایدئولوژی سیاسی هستند. ایدئولوژی سیاسی وظیفه دارد راه را تعیین کند و تکلیف نماید به کدام راه بروید و به کدام راه نروید.

ایدئولوژی سیاسی به دو گروه عمده محافظه کار (راست) و لیبرال (چپ) طبقه‌بندی می‌شود. محافظه کارها بر قداست سنت‌ها، خانواده، مذهب، دولت و دیگر نهادهای جا افتاده و قدیمی تأکید دارند. در مقابل، لیبرال‌ها بر عدم دخالت دولت در اقتصاد، رفاه، آزادی در مالکیت خصوصی، کسب و کارهای و فعالیت اقتصادی را در اولویت قرار می‌دهند (حقیقی فشی و همکاران، ۱۳۹۸). بر این اساس می‌توان گفت افراد دارای محافظه کاری اجتماعی بالا معمولاً با تردید و احتیاط بیش‌تری نسبت به تصمیم‌گیری اقدام می‌کنند و به ارزش‌های اجتماعی و سنت‌های پایبند هستند (شعبان و همکاران، ۱۳۹۶)، اما افراد با شخصیت لیبرال، فردگرا و فرصت طلب به دنبال کسب منافع شخصی خود هستند. بنابراین واکنش محافظه کاران به تغییرات شدیدتر و لیبرال‌ها بیشتر موافق تغییر هستند (دیویس^۴، ۲۰۱۳).

حسابداری مدیریت زیست محیطی

بررسی متون موجود در حسابداری این موضوع را نشان می‌دهد که حسابداری مدیریت زیست محیطی یک ابزار جدید

7. Birkin
8. Jasch
9. Jasch
10. Mol
11. Dong

1. Arikan
2. Bourguignon
3. Zor
4. Robert Evan davis
5. IFAC
6. UNDSO

مارکوزی^۶ و همکاران (۲۰۲۳) با استفاده از نظریه سطوح بالا دریافتند مدیران عامل با تفکر سیاسی لیبرالیسم در مقایسه با مدیران محافظه کار، مسئولیت اجتماعی بیش تری نسبت به ذی نفعان شرکت (غیر از سهامداران) دارند. آن‌ها هم‌چنین نشان دادند هرگاه مدیران لیبرال، تحت فشار نظارتی بیش تر از سوی سرمایه‌گذاران نهادی و اعضای مستقل هیئت‌مدیره روبرو باشند، این مسئولیت‌پذیری کاهش می‌یابد.

نتایج مطالعه چن و همکاران (۲۰۲۲) بیانگر آن است که در شرکت‌هایی که مدیران عامل از ایدئولوژی‌های سیاسی محافظه کارانه برخوردار هستند، ریسک سقوط قیمت سهام کم‌تر از سایر شرکت‌ها است. آن‌ها هم‌چنین دریافتند رابطه بین جهت‌گیری سیاسی مدیران و ریسک سقوط قیمت سهام زمانی قوی‌تر است که نظارت خارجی ضعیف‌تر باشد.

تاویا^۷ (۲۰۲۰) عقیده دارد بین ایدئولوژی سیاسی و سخت‌گیری سیاست زیست‌محیطی رابطه معناداری وجود دارد. اما، برخلاف انتظار، او دریافت که در دولت‌های لیبرال، سخت‌گیری کم‌تری در سیاست‌های زیست‌محیطی وجود دارند. او نشان داد دولت‌های لیبرال به دلیل ترجیح کم‌تر به نظم و قانون، سیاست‌های زیست‌محیطی خود را با شدت بیش‌تری دنبال نمی‌کنند.

سیتو^۸ و همکاران (۲۰۲۱) در چین عقیده دارند مدیران شرکت‌ها باید به ایدئولوژی سیاسی حاکم بر چین پایبند باشند. این موضوع به آن‌ها کمک می‌کند تا موقعیت اجتماعی خود را حفظ و بهبود بخشند و در نهایت، سرمایه اقتصادی بیش‌تری در اختیار آن‌ها قرار می‌گیرد. در این پژوهش، نتیجه‌گیری می‌شود افشای اطلاعات حسابداری زیست‌محیطی توسط شرکت‌های چینی محصول نمادین این فرآیند است.

کیم^۹ و همکاران (۲۰۲۱) عقیده دارند شکایت کارکنان علیه مدیران عامل محافظه کار به دلیل نقض حقوق اتحادیه‌های کارگری بیش‌تر از مدیران لیبرال است. یافته‌های این مطالعه نشان داد مدیران عامل محافظه کار در مقایسه با مدیران عامل لیبرال، پرونده‌های دادگاه را قبل از محاکمه حل و فصل می‌کنند. دلیل این موضوع جلوگیری از کاهش ارزش سهام شرکت‌ها است. زیرا شرکت‌هایی که توسط مدیران عامل محافظه کار مدیریت می‌شوند در صورت بروز شکایت، با کاهش چشمگیری در ارزش شرکت در مقایسه با سایر شرکت‌ها روبرو هستند.

اداره می‌شوند در مقایسه با سایر شرکت‌ها، از رتبه اعتباری مطلوب‌تری برخوردار هستند. افزون بر این، آن‌ها دریافتند شدت رابطه میان ایدئولوژی سیاسی مدیرعامل و رتبه‌بندی اعتباری در برخی از شرکت‌ها از جمله شرکت‌ها با ریسک عملیاتی بالا، شدت سرمایه پایین، پتانسیل رشد بالا، حاکمیت‌شرکتی ضعیف و کیفیت گزارش‌گری مالی پایین بیش‌تر است.

گتو^۱ و همکاران (۲۰۲۴) معتقدند شرکت‌هایی که مدیران عامل با ایدئولوژی محافظه کار دارند در مقایسه با شرکت‌ها با مدیران عامل لیبرال، به دلیل به حساب گرفتن هزینه‌های پژوهش و توسعه به عنوان هزینه دوره، سودآوری کم‌تری دارند. هم‌چنین عملکرد بازار این شرکت‌ها که توسط نسبت توبین کیو نشان داده می‌شود، پایین‌تر است.

اریوگلا^۲ و همکاران (۲۰۲۴) نشان دادند شرکت‌هایی که توسط مدیران محافظه کار اداره می‌شوند، کیفیت گزارشگری مالی بالایی دارند. این نتیجه در شرکت‌هایی با حاکمیت شرکتی ضعیف، بیش‌تر مشاهده می‌شود.

یافته‌های پوچیتا-مارتینز و گالگو-آلوارز^۳ (۲۰۲۴) نشان می‌دهد که سطوح آزادی مدنی و حقوق سیاسی در کشورها، به طور مثبت با افشای زیست‌محیطی شرکت‌ها ارتباط معنی‌داری دارد. افزون بر این، آن‌ها دریافتند حضور مدیران زن در هیئت مدیره نقش تعدیل‌کننده مثبتی در رابطه بین سطح آزادی مدنی و افشای زیست‌محیطی و بین حقوق سیاسی و افشای زیست‌محیطی دارد.

الناها^۴ و همکاران (۲۰۲۳) دریافتند مدیران عامل محافظه کار، عدم تقارن اطلاعاتی کم‌تری نسبت به مدیران عامل لیبرال ترجیح می‌دهند. بنابراین آن‌ها افشای مکرر، به موقع و دقیق‌تری نسبت به مدیران عامل لیبرال انجام می‌دهند. می^۵ و همکاران (۲۰۲۳) در چین به این نتیجه رسیدند باورسیاسی کمونیسم بر الگوهای رفتاری مدیران عامل شرکت‌ها و در نتیجه بر تصمیم‌های تجاری آن‌ها تاثیر می‌گذارد. به نظر آن‌ها، باور به کمونیسم ارزش‌هایی چون «کار برای مردم»، «صداقت و خود انضباطی»، «صداقت و حرفه‌گرایی» را در مدیران عامل شکل داده است. جهت‌گیری ارزشی «صداقت و حرفه‌ای‌گری» اثر بازدارنده‌ای بر تخلفات شرکتی دارد. در این پژوهش آن‌ها دریافتند که تجربه بزرگ شدن در منطقه انقلابی قدیمی، باورهای سیاسی مدیرعامل را تقویت و تأثیر بازدارنده‌ای بر تخلفات شرکتی دارد.

7. Tawiah
8. Situ
9. Kim

1. Guo
2. Arioglu
3. Pucheta-Martínez & Gallego-Álvarez
4. Elnahas
5. Mei
6. Markoczy

پورعلی و همکاران (۱۴۰۳) طی یک بررسی نشان دادند ایدئولوژی سیاسی بر شاخص‌های جهت‌گیری اخلاقی حساب‌برسان (شامل ایده‌آل‌گرایی و نسبی‌گرایی اخلاقی) تأثیر مثبت و معناداری دارد. آن‌ها اعتقاد دارند باورهای سیاسی محافظه‌کارانه حساب‌برسان، در رعایت اخلاق حرفه‌ای توسط آن‌ها عاملی مهم و تأثیرگذار است.

بذرافشان و دیگران (۱۴۰۱) به بررسی تأثیر محافظه‌کاری اجتماعی مدیران بر عملکرد شرکت با در نظر گرفتن نقش میانجی محافظه‌کاری حسابداری پرداختند، نتایج پژوهش آنان نشان می‌دهد که محافظه‌کاری اجتماعی مدیران و محافظه‌کاری حسابداری بر عملکرد شرکت تأثیر معنی‌داری دارد. همچنین محافظه‌کاری حسابداری بر رابطه‌ی بین محافظه‌کاری اجتماعی مدیران و عملکرد شرکت تأثیر معنی‌داری می‌گذارد.

باقرزادگان و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهشی به بررسی تأثیر نتولیرالیسم بر قضاوت اخلاقی حساب‌برسان پرداختند، یافته‌های پژوهش آنان نشان می‌دهد که نتولیرالیسم رابطه منفی و معناداری با قضاوت اخلاقی حساب‌برسان دارد و با افزایش تفکر لیبرالیسم، قضاوت اخلاقی حساب‌برسان کاهش می‌یابد.

عبدی و همکاران (۱۴۰۱) به بررسی تأثیر ایدئولوژی سیاسی محافظه‌کارانه و انتخاب رویه‌های حسابداری مبتنی بر ارزش منصفانه پرداختند، نتایج پژوهش آنان نشان می‌دهد، ایدئولوژی محافظه‌کارانه رابطه منفی و معنی‌داری در تعیین ارزش منصفانه طبق نظر مدیریت واحد تجاری دارد. این در حالی است که رابطه ایدئولوژی سیاسی محافظه‌کارانه با تعیین ارزش منصفانه طبق ارزش ارقام مشابه، مستقیم و معنی‌دار است. همچنین شواهد پژوهش آنان نشان می‌دهد با افزایش سطح تحصیلات، استفاده از نظر مدیریت در تعیین ارزش منصفانه بیش‌تر می‌شود.

داندوش‌فر و هم‌کاران (۱۴۰۱) به بررسی عوامل موثر بر تصمیم‌گیری اخلاقی در حرفه حسابداری و حسابداری پرداختند

رشید^۱ و همکاران (۲۰۲۰) معتقد هستند که پذیرش رویه‌های حسابداری مدیریت استراتژیک از سوی مدیران بخش دولتی به ایدئولوژی سیاسی آن‌ها بستگی دارد.

یو^۲ و همکاران (۲۰۲۰) دریافتند عملکرد زیست‌محیطی شرکت‌ها در کره جنوبی به ایدئولوژی سیاسی مدیران وابسته است. در این مطالعه نشان داده شد سیاست احزاب محافظه‌کار موجب می‌شود تا شرکت‌ها اقدامات زیست‌محیطی را به عنوان یک ابزار تمایز استراتژیک در رقابت با سایر شرکت‌ها ترجیح دهند.

کیم و همکاران (۲۰۲۰) نشان دادند شرکت‌هایی تحت نظارت سرمایه‌گذاران نهادی محافظه‌کار هستند، گزارش‌های زیست‌محیطی کم‌تری در مقایسه با سایر شرکت‌ها منتشر می‌کنند. این یافته برای شرکت‌هایی بیش‌تر مصداق دارد که فاقد کمیته زیست‌محیطی در نظام راهبری خود هستند. همچنین آن‌ها دریافتند شرکت‌هایی که توسط مدیران محافظه‌کار اداره می‌شوند مسائل زیست‌محیطی را کمتر افشاء می‌کنند.

لیائو^۳ و همکاران (۲۰۱۹) در بررسی ارتباط میان ایدئولوژی مدیران عامل و عملکرد زیست‌محیطی شرکت‌ها دریافتند باورهای مذهبی شرقی مدیران عامل بر عملکرد زیست‌محیطی تأثیر مثبت دارد، اما باورهای مذهبی غربی مدیران عامل تأثیر منفی بر عملکرد زیست‌محیطی شرکت‌ها دارد. افزون بر این، نتایج نشان داد که روابط سیاسی مدیران شرکت‌ها می‌تواند این رابطه را تعدیل کند.

پیشینه داخلی

صابری و همکاران (۱۴۰۴) طی پژوهشی دریافتند ایدئولوژی محافظه‌کاری در حساب‌برسان تأثیر مثبت و معنی‌دار بر انطباق پذیرش سازمانی دارد. اما ایدئولوژی لیبرال تأثیر منفی و معنی‌دار با انطباق‌پذیری سازمانی دارند. هم‌چنین آن‌ها نشان دادند ایدئولوژی محافظه‌کارانه و لیبرال در حساب‌برسان به ترتیب تأثیر منفی و معنی‌دار و مثبت و معنی‌دار بر حرفه‌ای‌گرایی حساب‌برسان دارند.

میانجی رفتار اخلاقی حسابرسان شرکت‌های دولتی با روش مدل‌سازی معادلات ساختاری پرداختند. آنان نشان دادند که تعهد حرفه‌ای و ایدئولوژی اخلاقی، بر کیفیت حسابرسی و رفتار اخلاقی تاثیر مثبت و معنی‌داری دارد. آنان نقش میانجی رفتار اخلاقی حسابرسان شرکت‌های دولتی را در این ارتباط تایید کردند.

شعبان و همکاران (۱۳۹۶) نشان دادند که ایدئولوژی سیاسی محافظه‌کارانه رابطه‌ای مثبت و معنی‌دار با رعایت استقلال توسط حسابرس دارد.

باقری و همکاران (۱۳۹۵) در بررسی رابطه میان محافظه‌کاری اجتماعی و مدیریت سود دریافتند رابطه‌ای مستقیم و مثبت میان ایدئولوژی محافظه‌کارانه و تمایل به مدیریت سود وجود دارد.

روش‌شناسی پژوهش

روش پژوهش از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش توصیفی-پیمایشی است. زمان اجرای پژوهش سال ۱۴۰۳ است. مبانی نظری پژوهش براساس مطالعات کتابخانه‌ای و داده‌های پژوهش با استفاده از پرسش‌نامه جمع‌آوری شده است. ایدئولوژی سیاسی محافظه‌کارانه و لیبرال براساس پرسش‌نامه اِوِکْت^۱ (۲۰۱۳) اندازه‌گیری شده است. این پرسش‌نامه شامل ۱۲ پرسش در طیف لیکرت ۱۰ گزینه‌ای است. از این ۱۲ پرسش ۷ پرسش مربوط به محافظه‌کاری و پنج پرسش مربوط به دیدگاه لیبرال است. برای اندازه‌گیری متغیر تمایل به پذیرش حسابداری مدیریت زیست‌محیطی از پرسش‌نامه گوناراتنه^۲ و همکاران (۲۰۲۱) استفاده شده است. این پرسش‌نامه دارای ۱۳ پرسش در طیف لیکرت هفت‌گزینه‌ای است. متغیر وابسته در این پژوهش تمایل حسابداران و مدیران مالی به استفاده از حسابداری مدیریت زیست‌محیطی است. هم‌چنین متغیرهای مستقل ایدئولوژی سیاسی محافظه‌کارانه و لیبرال است. متغیرهای کنترل نیز شامل جنسیت، تحصیلات و سن است. این متغیرها به صورت زیر قابل اندازه‌گیری هستند:

نتایج آنان نشان داد که تمامی عوامل مورد بررسی از جمله رهبری اخلاقی، آرمان اخلاقی، نسبی‌گرایی و فرهنگ‌سازمانی و ... بر تصمیم‌گیری اخلاقی موثر هستند.

نتایج پژوهش بمانی محمدی‌آبادی و رویایی (۱۴۰۰) نشان می‌دهد که ایدئولوژی محافظه‌کارانه حسابرسان بر قضاوت حرفه‌ای و تعهد حرفه‌ای آن‌ها تاثیر مثبت و معنی‌دار دارد.

قاسمی‌نژاد و بنی‌مهد (۱۳۹۹) تاثیر محافظه‌کاری اجتماعی بر تردید حرفه‌ای حسابرسان مستقل را بر اساس نظریه روان‌شناسی شخصیتی مورد بررسی قرار دادند، نتایج آزمون آن‌ها نشان می‌دهد که ایدئولوژی محافظه‌کاری حسابرسان مستقل موجب افزایش تردید حرفه‌ای آنان می‌شود.

دراجی و همکاران (۱۳۹۸) رابطه میان محافظه‌کاری اجتماعی و جهت‌گیری اخلاقی حسابداران و حسابرسان را بررسی کردند، نتایج بررسی آن‌ها بیان‌گر این موضوع است که آرمان‌گرایی اخلاقی با محافظه‌کاری اجتماعی رابطه‌ای معنی‌دار دارد، اما نسبی‌گرایی رابطه‌ای با محافظه‌کاری اجتماعی ندارد. هم‌چنین میان نوع شغل، محل اشتغال و جنسیت رابطه‌ای معنی‌دار با سطح محافظه‌کاری وجود دارد. دیگر نتایج حاصل از پژوهش آنان نشان می‌دهد سطح محافظه‌کاری اجتماعی میان حسابرسان بیش‌تر از حسابداران است و زنان نیز در مقایسه با مردان محافظه‌کاری کم‌تری دارند. هم‌چنین محافظه‌کاری اجتماعی میان دو جامعه حسابداران و حسابرسان شاغل در بخش دولتی بیش‌تر از بخش خصوصی است.

حقیقی فشی و همکاران (۱۳۹۸) نشان دادند ایدئولوژی سیاسی محافظه‌کارانه و لیبرال به واسطه اعتماد عمومی، به‌طور غیرمستقیم بر اجتناب مالیاتی تأثیر منفی معنی‌داری دارد. هرچه قدرت این دو ایدئولوژی سیاسی افزایش یابد، اعتماد عمومی به دولت نیز افزایش می‌یابد و این منجر به کاهش اجتناب مالیاتی می‌شود.

بانی و همکاران (۱۳۹۸) در تحقیقی به بررسی تاثیر تعهد حرفه‌ای و ایدئولوژی اخلاقی بر کیفیت حسابرسی با نقش

کارشناسی، ۱۵ درصد دانشجوی کارشناسی ارشد، ۲۹ درصد کارشناسی ارشد و بقیه نیز دانشجوی دکتری و یا مدرک دکتری داشته اند. ۲۶ درصد از پاسخ دهندگان حسابدار رسمی و بقیه فاقد مدرک حسابدار رسمی بودند. همچنین میانگین تجربه‌ی کاری حسابداران نیز ۱۱/۵ سال است. آزمون فرضیه‌های پژوهش بر اساس رگرسیون چندمتغیره با استفاده از نرم افزار SPSS انجام شده است. مدل پژوهش نیز به صورت رابطه (۱) تدوین می‌شود.

$$Y = a_0 + a_1 X_1 + a_2 X_2 + a_3 X_3 + a_4 X_4 + a_5 X_5 + \varepsilon$$

رابطه (۱)

$Y =$ پذیرش حسابداری مدیریت زیست محیطی

$X_1 =$ ایدئولوژی سیاسی محافظه کار

$X_2 =$ ایدئولوژی سیاسی لیبرال

$X_3 =$ جنسیت

$X_4 =$ تحصیلات

$X_5 =$ سن

$\varepsilon =$ مقادیر باقی مانده

یافته‌های پژوهش

آمار توصیفی متغیرهای پژوهش در جدول ۱ نشان داده شده است. این جدول نشان می‌دهد که میانگین محافظه کاری برابر ۴۹/۳۰ است. از آن جایی که این متغیر با ۷ پرسش در طیف لیکرت ده امتیازی اندازه‌گیری می‌شود، حداکثر امتیاز آن ۷۰ (یعنی 7×10) خواهد بود. حد وسط امتیاز محافظه کاری برابر ۳۵ است. برپایه جدول ۱ میانگین محافظه کاری برابر ۴۹/۳۰ است، این عدد نشان می‌دهد که گرایش پاسخ دهندگان به محافظه کاری بیش تر از حد متوسط آن است. همچنین پرسش نامه لیبرالیسم دارای ۵ پرسش در طیف لیکرت ده گزینه‌ای است. حداکثر امتیاز آن ۵۰ (یعنی 5×10) خواهد بود. حد وسط امتیاز تجاری سازی برابر ۲۵ است. برپایه جدول ۱ میانگین لیبرالیسم برابر ۲۶/۸۷ است، این عدد نشان می‌دهد که سطح دیدگاه لیبرال پاسخ دهندگان پرسش نامه بیش تر از حد متوسط آن است.

جنسیت: یک متغیر مجازی که با یک و صفر اندازه‌گیری می‌شود. اگر پاسخ دهنده پرسش نامه مرد باشد عدد یک و زن با رقم صفر نشان داده می‌شود.

تحصیلات: یک متغیر فاصله‌ای است که با مقادیر یک تا پنج اندازه‌گیری می‌شود. اگر پاسخ دهنده دارای مدرک کارشناسی باشد مقدار یک، دانشجوی کارشناسی ارشد مقدار دو، کارشناسی ارشد با مقدار سه، دانشجوی دکتری عدد چهار و مدرک دکتری عدد پنج اختصاص داده می‌شود.

سن: یک متغیر نسبی و عبارت است از سن فرد طبق سال تولد او.

میزان آلفای کرونباخ پرسش نامه ایدئولوژی سیاسی برابر ۷۵ درصد و پرسش نامه حسابداری مدیریت زیست محیطی برابر ۸۲ درصد است. برای تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران به شرح زیر استفاده شده است:

$$n = \frac{Z_{\alpha}^2 pq}{d^2}$$

در این فرمول:

$n =$ تعداد نمونه

$Z_{\alpha} = 1/96$ مقدار نرمال استاندارد یعنی

$P = q = 0/5$

$d = 0/05$

تعداد نمونه‌ی آماری به دست آمده مطابق با فرمول بالا ۱۹۶ است که در این پژوهش تعداد ۳۲۰ پرسش نامه به صورت تصادفی و در دسترس میان مدیران مالی و کارشناسان حسابداری شرکت‌ها با مدیریت دولتی نظیر شرکت برق منطقه‌ای، شرکت ملی نفت ایران، شرکت ملی گاز ایران، شرکت کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران و شرکت‌های تابعه آن، شرکت مهندسی آب و فاضلاب، ایران خودرو، سایپا، شرکت ملی صنایع مس ایران، شرکت پتروشیمی خوزستان و سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران توزیع و ۲۹۱ نسخه آن دریافت شد. از کل نمونه پژوهش ۴۷ درصد زن و ۵۳ درصد مرد هستند. از نظر سطح تحصیلات ۴۲ درصد از پاسخ دهندگان دارای مدرک تحصیلی

میانگین سن پاسخ دهندگان برابر ۳۸/۵ سال و حداقل آن ۲۹ سال و حداکثر آن ۵۴ سال است.

جدول ۱. آمار توصیفی

شرح	سن	ایدئولوژی محافظه کار	ایدئولوژی لیبرال	تمایل به حسابداری مدیریت زیست محیطی
میانگین	۳۸/۵۴	۴۹/۳۰	۲۶/۸۷	۶۳/۲۹
میانه	۳۸	۵۰	۲۷	۶۴
انحراف معیار	۷/۶۴۶	۹/۱۲	۶/۳۰۸	۱۵/۲۸
حداقل	۲۹	۱۰	۷	۲۶
حداکثر	۵۴	۶۹	۴۴	۹۱

نتایج آزمون فرضیه در جدول (۳) ارائه شده است. شواهد این جدول بیانگر آن است که سطح معنی داری ایدئولوژی محافظه کار برابر صفر و کمتر از ۵ درصد است. بنابراین می توان ادعا کرد که در سطح اطمینان ۹۵ درصد رابطه ای معنی دار و مثبت میان ایدئولوژی محافظه کار و پذیرش حسابداری مدیریت زیست محیطی وجود دارد و می توان فرضیه اول پژوهش را تأیید کرد. نتایج جدول ۳ نشان می دهد که رابطه ای معنی دار میان ایدئولوژی لیبرال و پذیرش حسابداری مدیریت زیست محیطی وجود ندارد. زیرا سطح معنی داری این متغیر برابر ۹۴/۹ درصد و بسیار بیش تر از ۵ درصد است. بنابراین می توان ادعا کرد که فرضیه دوم در سطح اطمینان ۹۵ درصد تأیید نمی شود.

همچنین شواهد جدول (۳) نشان می دهد که متغیرهای جنسیت، تحصیلات و سن در سطح اطمینان ۹۵ درصد رابطه ای معنی دار با پذیرش حسابداری مدیریت زیست محیطی ندارند. سطح معنی داری آماره F برابر صفر است. این موضوع نشان می دهد که خط رگرسیون معنی دار است. همچنین مقدار آماره دوربین واتسن نیز نشان می دهد خود همبستگی میان مقادیر باقی مانده خط رگرسیون وجود ندارد.

جدول ۳. نتایج آزمون فرضیه

متغیرها	ضریب	خطای استاندارد	آماره t	معنی داری	آماره VIF
مقدار ثابت	۴۳/۲۸۱	۸/۰۴۱	۵/۳۸۲	۰/۰۰۰	-
محافظه کاری	-۰/۳۹۴	-۰/۱۳۳	۲/۹۵۴	-۰/۰۰۳	۱/۲۵۴
لیبرال	-۰/۰۱۳	-۰/۱۹۸	-۰/۰۶۴	-۰/۹۴۹	۱/۳۶۳
جنسیت	-۳/۰۶۳	۲/۳۴۴	-۱/۳۰۷	-۰/۱۹۲	۱/۱۷۷
تحصیلات	-۰/۸۰۴	-۰/۸۰۸	-۰/۹۹۶	-۰/۳۲۰	۱/۰۰۶
سن	-۰/۰۰۲	-۰/۱۳۰	-۰/۰۱۵	-۰/۹۸۸	۱/۰۸۷
آماره F	۵/۳۴۲			-۰/۰۰۰	

Adj R2 = ۰ / ۱۱۷

D.W = ۲/۱۴۳

لازم به بیان است که در تجزیه تحلیل استنباطی، پیش از آزمون فرضیه ها با استفاده از آزمون تحلیل عاملی تأییدی،

قبل از آزمون فرضیه های پژوهش، همبستگی میان متغیرهای توضیحی پژوهش بررسی شده است. نتایج آزمون همبستگی میان متغیرهای توضیحی در جدول ۲ نشان می دهد که بیشترین همبستگی معنی دار برابر ۴۳ درصد و میان ایدئولوژی های سیاسی محافظه کار و لیبرال است. از آنجایی که این مقدار کمتر از ۵۰ درصد است، پس می توان ادعا کرد که همبستگی میان متغیرها شدید نیست. همچنین آماره VIF طبق جدول ۲ نیز نشان می دهد همبستگی میان متغیرهای توضیحی حاد نیست زیرا مقدار آن کمتر از عدد ۵ و نزدیک به یک است.

جدول ۲. همبستگی میان متغیرها

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵
۱. محافظه کاری	۰/۴۳*				
۲. لیبرال	۰/۲۲۰*	۱			
۳. جنسیت	۰/۲۵۷	۰/۱۶۵*	۱		
۴. تحصیلات	۰/۱۲۱*	۱	۰/۲۵۷	۱	
۵. سن					۱

*معنی داری در سطح اطمینان ۹۵ درصد

موجب گسترش پژوهش‌های رفتاری در حسابداری مدیریت زیست محیطی خواهد شد. دوم این که این مقاله، از رویکرد مطالعات میان رشته‌ای استفاده می‌کند. پژوهش‌ها در حوزه‌های میان رشته‌ای در حسابداری می‌تواند شکاف‌های علمی میان رشته حسابداری و سایر رشته را تا حدودی برطرف کند و فرصت‌هایی را برای دانشجویان و استادان رشته حسابداری فراهم می‌سازد تا با مفاهیم سایر رشته‌ها آشنا شوند. یافته‌های پژوهش‌های میان رشته‌ای امکان تحلیل بهتر مسائل مطرح در هر رشته را فراهم می‌کند. همچنین توسعه مطالعات میان رشته‌ای در حسابداری موجب بهبود توانمندی علمی استادان، دانشجویان، پژوهش‌گران و کاربردی تر شدن این رشته در کشور می‌شود. یافته‌های این پژوهش هم چنین می‌تواند به واحدهای تجاری و مدیران آن‌ها، اطلاعات سودمندی را درباره عوامل فردی تاثیرگذار بر انگیزه حفاظت از محیط زیست ارائه کند.

یافته‌های این پژوهش نشان داد که ایدئولوژی سیاسی محافظه کارانه، محرکی با اهمیت در انگیزش حسابداران و مدیران در استفاده از رویه‌ها و افشای اطلاعات مرتبط با حسابداری مدیریت زیست محیطی است. از این رو به سیاست‌گذاران در بخش دولتی پیشنهاد می‌شود تا به منظور پذیرش حسابداری مدیریت زیست محیطی در راستای کنترل هزینه‌های زیست محیطی، بیش تر از مدیران با ایدئولوژی محافظه کارانه استفاده کنند.

بر اساس یافته‌های این پژوهش به سیاست‌گذاران، قانون‌گذاران و مدیران شرکت‌ها پیشنهاد می‌شود که در حوزه‌ی استقرار حسابداری مدیریت زیست محیطی، تدوین استراتژی‌های زیست محیطی به منظور ارزیابی عملکرد سازمانی، متغیرهای فرهنگ سازمانی و فشارهای نهادی را در مدل تصمیم‌گیری خود منظور کنند. هم‌چنین در تدوین دستورالعمل‌های مرتبط با حسابداری مدیریت زیست محیطی به موضوعاتی چون فرهنگ سازمانی و فشارهای نهادی توجه نمایند. لازم به ذکر است که به عقیده پژوهش‌گر به منظور کاهش فشارهای نهادی، حسابداری مدیریت زیست محیطی می‌تواند ابزار سودمندی باشد. از

روایی و پایایی متغیرهای پژوهش را مورد آزمون قرار گرفت. برای آزمون روایی هم‌گرا با استفاده از روش تحلیل عاملی تاییدی، بارهای عاملی هر متغیر بیشتر از $0/4$ بوده و معنی‌دار نیز بودند یعنی ضریب معناداری یا آماره T-Value در این پژوهش برای هر متغیر بزرگتر از $1/96$ و کوچکتر از $1/96$ - است. از طرفی میانگین واریانس استخراج شده (AVE) نیز بیشتر از $0/4$ است (مگنر و همکاران، ۱۹۹۶). برای آزمون پایایی متغیرهای پژوهش نیز با استفاده از روش پایایی ترکیبی (CR) مقدار به دست آمده طبق یک قاعده سرانگشتی بیشتر از $0/7$ است بر این اساس از پایایی متغیرهای پژوهش نیز اطمینان حاصل آمده است.

بحث و نتیجه‌گیری

این مقاله ضمن معرفی نظریه سطوح بالا و ایدئولوژی سیاسی محافظه کارانه و لیبرال، تاثیر این ایدئولوژی‌ها در انتخاب و پذیرش حسابداری مدیریت زیست محیطی را مورد مطالعه قرار داده است. یافته‌های این مقاله بیانگر آن است که ایدئولوژی محافظه کارانه رابطه‌ای مثبت و معنی‌دار با پذیرش حسابداری مدیریت زیست محیطی از سوی مدیران و حسابداران شرکت‌های دولتی دارند. اما ایدئولوژی لیبرال رابطه‌ای معنی‌دار با پذیرش حسابداری مدیریت زیست محیطی ندارد. این موضوع با نتایج پژوهش مل و همکاران (۲۰۲۵)، اسماعیل و همکاران (۲۰۰۷)، تاویا (۲۰۲۰) و یو و همکاران (۲۰۲۰) مطابقت دارد. به عقیده آن‌ها ایدئولوژی سیاسی مدیران در انتخاب رویه‌های حسابداری و افشاء تاثیرگذار است. به ویژه آن که مدیران با دیدگاه‌های محافظه کارانه، سیاست‌ها و اقدامات زیست محیطی بیش تری در مقایسه با دیگران انتخاب می‌کنند. هم‌چنین این پژوهش در راستای نظریه سطوح بالا تایید می‌کند که ویژگی‌هایی چون باور سیاسی افراد که برخاسته از ریشه‌های فرهنگی جامعه است بر تصمیم‌گیری در افشای اطلاعات حسابداری از جمله گزارش‌های حسابداری مدیریت زیست محیطی اثرگذار است (چیان و همکاران، ۲۰۲۴).

سودمندی و ارزش افزوده علمی این مقاله را می‌توان از جنبه‌های مختلف مورد بررسی قرار داد. اول آن که این پژوهش

محدودیت اصلی این پژوهش، مربوط به محدودیت ذاتی پرسش‌نامه در جمع‌آوری داده‌ها است. برپایه این محدودیت، ممکن است پاسخ‌دهندگان در زمان پاسخ‌گویی به پرسش‌های پرسش‌نامه دقت کافی نداشته باشند و یا این که شرایط، حالات و روحیات آن‌ها تحت تاثیر شرایط محیطی طوری تغییر کند که پاسخ‌ها را به درستی درک نکنند که این موارد خارج از کنترل پژوهشگر است. محدودیت دیگر این پژوهش مربوط به نمونه‌گیری اتفاقی است که نمونه انتخاب شده به این روش ممکن است نتواند معرف واقعی جامع باشد و نتایج حاصل از آن را به جامعه تعمیم داد.

این رو پیشنهاد می‌شود تا مدیران شرکت‌ها برای کاهش فشارهای نهادی و سیاسی، از حسابداری مدیریت زیست‌محیطی در گزارش‌گری داوطلبانه استفاده کنند.

هم‌چنین پیشنهاد می‌شود در تحقیقات آتی ارتباط بین انواع فشارهای نهادی (فشارهای اجباری، فشارهای هنجاری، فشارهای تقلیدی) با عملکرد زیست‌محیطی شرکت، تاثیر سرمایه‌فکری سبز بر عملکرد شرکت و هم‌چنین حسابداری مدیریت زیست‌محیطی، رابطه‌ی بین حسابداری مدیریت زیست‌محیطی و توسعه پایدار و رابطه‌ی بین سبک‌های رهبری با حسابداری مدیریت زیست‌محیطی مورد بررسی قرار گیرد.

References

- Abedini, Mohaddese. Banimahd, Bahman. Moradzadehfard, Mahdi, Shokri Cheshmehsabzi, Azam (2024). Manager's Efficiency to Create Operating Cash Flows and Independent Auditor Selection: A Test of Upper Echelons Theory. *Journal of Accounting Knowledge & Management Auditing*, Publisher Iranian Management Accounting Association, Vol. 14, No. 55, Autumn 2024. Pages 33-44. (In Persian). https://www.jmaak.ir/article_23614.html?lang=en
- Abdi, Saeid. Azadi, Keyhan. Kheradyar, Sina. Bayat, Ali. (2022). Conservative political ideology and the choice of fair value based accounting procedures. *Journal of Accounting Knowledge & Management Auditing*, Publisher Iranian Management Accounting Association, Vol. 11. No. 42. Summer 2022. Pages 87-96. (In Persian). <https://sid.ir/paper/1049109/en>
- Arioglu, E; Borak, M. and Ocak, M. (2024), "Hometown religiosity and financial reporting quality: evidence from chairpersons", *Managerial Auditing Journal*, Vol. 39 No. 5, pp. 443-476. <https://doi.org/10.1108/MAJ-12-2023-4143>
- Arikan, M; Kara, M; Masli, A; & Xi, Y. (2023). Political euphoria and corporate disclosures: An investigation of CEO partisan alignment with the president of the United States. *Journal of Accounting and Economics*, 75(2-3), 101552. <https://doi.org/10.1016/j.jacceco.2022.101552>
- Bagherzadegan, Reza. Moradzadehfard, Mahdi. Banimahd, Bahman, Poorzamani, Zahra. (2022). The Impact of Neoliberalism on the Ethical Judgment of Auditors. *Journal of Accounting and Social Interests*, VOL. 12, NO. 4, Winter 2022, Pages 115-134. (In Persian). <https://doi.org/10.22051/jaasci.2022.40471.1706>
- Bagheri, Mansoor. Banimahd, Bahman, Nikoomaram, Hashem. (2016). Social Conservatism and Earnings Management: A Behavioral Approach. *Journal of Management Accounting*, Issue 29 Vol. 9, Summer 1395, Pages 31-39. (In Persian). <https://sanad.iau.ir/Journal/jma/Article/816459/FullText>
- Bani, Mahmood, Faghani Makrani, Khosro, Zabihi, Ali, The Impact of Professional Commitment and Ethical Ideology on Audit Quality by Mediating the Ethical Behavior of Governmental Firms Auditors In Structural Equation Modeling, *Governmental Accounting*, Vol.6 , No.1 (Series.11) ,Autumn & Winter 2019 (81-96). (In Persian). <https://doi.org/10.30473/gaa.2020.50727.1340>
- Bayat, Ali, Georgen, Mark, Koutroumpis, Panagiotis, Wei, Xingjie, The impact of CEO political ideology on labor cost reductions and payout decisions during the COVID-19 pandemic, *Journal of Corporate Finance*, Volume 90, February 2025, 102692. <https://doi.org/10.1016/j.jcorpfin.2024.102692>
- Bemani Mohamad Abadi, Majid. Royae, Ramezani. (2022). Impact of Political ideology and professional commitment on professional judgment of auditors. *Accounting Knowledge & Management Auditing*, Publisher Iranian Management Accounting Association, Volume 10, Issue 39, August 2021, Pages 57-67. (In Persian).
- Bazrafshan Koujal, M. , Yousofvand, D. and Rekabdar, G. (2022). The Impact of Managers' Social Conservatism on Company Performance Considering the Mediating Role of Accounting Conservatism. (e153911). *Accounting and Auditing Studies*, e153911 (In Persian).
- Bourguignon, A; Malleret, V; & Nørreklit, H. (2004). The American balanced scorecard

- versus the French tableau de bord: the ideological dimension. *Management accounting research*, 15(2), 107-134. <https://doi.org/10.1016/j.mar.2003.12.006>
- Burritt, R. (2012), "Environmental performance accountability: planet, people, profits", *Accounting, Auditing and Accountability Journal*, Vol. 25 No. 2, pp. 370-405. <http://dx.doi.org/10.1108/09513571211198791>
- Casidym, Riza, Arli, Denni, y Peng Tan, Lay, (2024), The Influence of Religious Identification on Strategic Green Marketing Orientation, *Journal of Business Ethics*, Vol.195:215–231. <http://dx.doi.org/10.1007/s10551-024-05658-3>
- Chen, W; Jin, H; & Luo, Y. (2022). Managerial political orientation and stock price crash risk. *Journal of Accounting, Auditing & Finance*, 37(4), 829-847. <https://doi.org/10.1177/0148558X20945421>
- Dad Noushfar, Ali, Mohseni, Abdolreza, Ghasemi, Mostafa,(2022), Meta-Analysis of Factors Affecting Ethical Decision Making in the Accounting and Auditing Profession, *Biannual Journal of Scientific Governmental Accounting*, Vol. 8, No. 2 (Series 16), Spring & Summer 2022 (143-166). (In Persian). <https://doi.org/10.30473/gaa.2021.60439.1511>
- Dong, W., Jia, W., Li, S. and Zhang, Y.(T). (2024), "CEO political ideology and credit risk assessment", *American Journal of Business*, Vol. 39 No. 1, pp. 40-63. <https://doi.org/10.1108/AJB-04-2023-0060>
- Dorraj, Mitra. Banimahd, Bahman, Shokri Cheshmehsabzi, Azam. (2019). The Relationship between Social Conservatism and Accountants and Auditors Ethical Orientation. *Journal of Accounting & Auditing Studies*, No. 42. Summer 2019, Pages 177-192 (In Persian). https://www.iaaaar.com/article_98855_en.html
- Elnahas, A; Gao, L; Hossain, M. N; & Kim, J. B. (2023). CEO political ideology and voluntary forward-looking disclosure. *Journal of Financial and Quantitative Analysis*, 1-37. <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3637608>
- Esplin, A; Ke, Y; Olsen, K. J; & Seo, J. (2024). CEO political ideology and asymmetric cost behavior. *Advances in Accounting*, 100755. <https://doi.org/10.1016/j.adiac.2024.100755>
- Everett J. (2013) The 12 Item Social and Economic Conservatism Scale (SECS). *PLoS ONE* 8(12): e82131. doi:10.1371/journal.pone.0082131. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0082131>
- Ezzamel, M; Xiao, J. Z; & Pan, A. (2007). Political ideology and accounting regulation in China. *Accounting, Organizations and Society*, 32(7-8), 669-700. <https://doi.org/10.1016/j.aos.2006.09.008>
- Guo, C; Hossain, M. N; Kroll, M. J; Elnahas, A; & Ater, B. (2024). The impact of Republican CEO Ideology and political alignment on R&D spending and business performance. *R&D Management*, 54(3), 609-627. <https://doi.org/10.1111/radm.12664>
- Gupta, A; Briscoe, F; & Hambrick, D. C. (2017). Red, blue, and purple firms: Organizational political ideology and corporate social responsibility. *Strategic Management Journal*, 38, 1018–1040. <https://doi.org/10.1002/smj.2550>
- Gunarathne, A. N; Lee, K. H; & Hitigala Kaluarachchilage, P. K. (2021). Institutional pressures, environmental management strategy, and organizational performance: The role of environmental management accounting. *Business Strategy and the Environment*, 30(2), 825-839. <https://doi.org/10.1002/bse.2656>

- Ghaseminezhad, Ehsan. Banimahd, Bahman. (2020). The Effect of Social Conservatism on Professional Skepticism of the Auditors Independent: a Test of Personality Psychological Theory Journal of Financial Accounting Knowledge, Vol.7, No.3, Fall, 2020 Pages 1-27. (In Persian). <https://doi.org/10.30479/jfak.2020.12763.2637>
- Herzig, C; Viere, T; Schaltegger, S. and Burritt, R.L. (2012), Environmental Management Accounting: Case Studies of South-East Asian Companies, Routledge, Abingdon. <https://doi.org/10.1108/PAR-04-2013-0031>
- Hutaibat, K. (2019), "Accounting for strategic management, strategising and power structures in the Jordanian higher education sector", *Journal of Accounting & Organizational Change*, Vol. 15 No. 3, pp.430-452. <https://doi.org/10.1108/JAOC-06-2018-0054>.
- Haghghi Fashi, Shirin. Banimahd, Bahman. Ohadi, Fereydoon. Hemmati, Bahram. (2019). Providing a Model of the Relationship between Political Ideology and Tax Avoidance, with an Emphasis on the Role of Mediation of Social Trust in the State. *Journal of Journal of Tax Research*, Vol.27, No. 43. pp.55-88. (In Persian). <http://dx.doi.org/10.29252/taxjournal.27.43.55>
- Kim, D; Kim, I; Krueger, T.M. and Unsal, O. (2021), "The influence of CEO political ideology on labor relations and firm value", *Managerial Finance*, Vol. 47 No. 9, pp. 1300-1319. <https://doi.org/10.1108/MF-09-2020-0471>.
- Kim, I; Ryou, J. W; & Yang, R. (2020). The color of shareholders' money: Institutional shareholders' political values and corporate environmental disclosure. *Journal of Corporate Finance*, 64, 101704. <https://doi.org/10.1016/j.jcorpfin.2020.101704>
- Liao, Z; Dong, J; Weng, C; & Shen, C. (2019). CEOs' religious beliefs and the environmental innovation of private enterprises: The moderating role of political ties. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 26(4), 972-980. <https://doi.org/10.1002/csr.1737>
- Markoczy, L; Kolev, K. D; & Qian, C. (2023). Trade-off among stakeholders: CEO political orientation and corporate social irresponsibility. *Long Range Planning*, 56(2), <http://dx.doi.org/10.1016/j.lrp.2022.102273>
- Mei, M; Gao, X; & Min, W. (2023). The Power of Belief: CEO Political Belief and Corporate Violations. *International Journal of Frontiers in Sociology*, 5(3).44-60. <https://dx.doi.org/10.25236/IJFS.2023.050309>
- Moazen, Faezeh. Pourali, Mohammad Reza. Maranjory, Mahdi. Alikhani, Razia (2024). The effect of political ideology on auditors' ethical orientation. *Journal of Financial Accounting and Auditing Researches*, The article has been accepted and is about to be published. (In Persian).
- Mol, A; van Schie, V; & Budding, T. (2025). Drivers of sustainability reporting by local governments over time: A structured literature review. *Financial Accountability & Management*, 41(1), 200-229. <https://doi.org/10.1111/faam.12407>
- Park, U. D; Boeker, W; & Gomulya, D. (2020). Political ideology of the board and CEO dismissal following financial misconduct. *Strategic Management Journal*, 41(1), 108-123. <https://doi.org/10.1002/smj.3088>
- Pucheta-Martínez, M. C; & Gallego-Álvarez, I. (2024). Environmental disclosure as a response to civil liberties and political rights in countries, myth or reality? The moderating role performed by board gender diversity. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*. Forthcoming. <https://doi.org/10.1002/csr.2929>

- Qian, W; Hörisch, J. and Schaltegger, S. (2018), "Environmental management accounting and its effects on carbon management and disclosure quality", *Journal of Cleaner Production*, Vol. 174, February, pp.16.8-1619, <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2017.11.092>
- Qian, W; Parker, L; & Zhu, J. (2024). Corporate environmental reporting in the China context: The interplay of stakeholder salience, socialist ideology and state power. *The British Accounting Review*, 56(1), <https://doi.org/10.1016/j.bar.2023.101198>
- Rashid, M.M; Ali, M.M. and Hossain, D.M. (2020), "Revisiting the relevance of strategic management accounting research", *PSU Research Review*, Vol. 4 No. 2, pp. 129-148. <https://doi.org/10.1108/PRR-11-2019-0034>
- Saberi, Khadije. Sarraf, Fatemeh. Banimahd, Bahman. Hamidian, Mohsen. (2024). The Role of Political Ideology and Auditors' Professionalism on Organizational Professional Conflict. *Journal of Accounting Knowledge & Management Auditing, Publisher Iranian Management Accounting Association*, Vol. 14, No. 53, Spring 2024. Pages 305-322. (In Persian).
- Shaban, Rezvan. Banimahd, Bahman. Royaie, Ramezan Ali, (2017). The effect of Social Conservatism and Machiavellianism on Auditor's Independence. *Journal of Accounting Knowledge & Management Auditing, Publisher Iranian Management Accounting Association*, Volume 6, Issue 22, August 2017, Pages 75-86. (In Persian).
- Situ, H., Tilt, C. and Seet, P.-S. (2021), "The influence of the Chinese government's political ideology in the field of corporate environmental reporting", *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, Vol. 34 No. 9, pp.1-28. <https://doi.org/10.1108/AAAJ-09-2016-2697>
- Tawiah, V. (2022). Does political ideology affect the stringency of environmental policy? *Politics & Policy*, 50(3), 631-653. <https://doi.org/10.1111/polp.12465>
- Yu, B; Zeng, S; Meng, X; Ma, H; & Sun, D. (2020). Does natural environment prefer the right to the left? Governors' partisanship and corporate environmental performance. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 27(4), 1605-1616. <https://doi.org/10.1002/csr.1908>
- Zor, U; Linder, S; & Eendenich, C. (2019). CEO characteristics and budgeting practices in emerging market SMEs. *Journal of Small Business Management*, 57 (2), 658-678. <https://doi.org/10.1111/jsbm.12438>